

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÁNDER EDE
SZEMLÉJE

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Előfizetési ára egész évre 20 P,

VII.. Király-u. 43. Tel. J. 428-41.

félévre 10. P. Postafakarék. cseksz. 16760

Nyiltan — a titkosért

Irta: **dr. Hegedűs József**, ügyvéd, szföv. th. biz. tag.

Keserü mosoly ül arcomra, amikor mostanában ismét arról hallok és olvasok, hogy a Pesti Izr. Hitközség választójogi mozgalma aktualitást nyert.

Amikor, nem is olyan régen, az ellenzéki mozgalom élén a választói jognak és rendszernek szörnyüségese elmaradottságára rámutattam, a hitközségen belüliek még a személyes invektíváktól sem riadtak vissza és megfújták a *harsonákat*, hogy telekürtöljék a vallásfelekezeti berkeket: „*rebellisek veszélyeztetik a Hitközséget és idegenek akarnak benyomulni a Hitközségnek évtizedeken át féltve őrzött várába*”.

Azután észrevették, hogy az ellenzéki mozgalom a maga térgyilagos, higgadt érveivel felébresztette a szunnyadó és annyira elkeseredett, *kirekesztett hittestvéreink ezreit*. Komolynak látszik a mozgalom?

A mindig jól bevált megelőzés és kisajátítás módszeréhez folyamodva, maguk kezdték hirdetni, hogy meg kell reformálni a választójogot, széles tömegeket kell belevonni a Hitközség kormányzatába, új gazdaságpolitikát kell inaugurrálni stb.

Közben lezajlott az új választás.

A kirekesztettek ezrei, hittestvéreik *ígéreteiben, szavuk értékében bizva*, várakozásteljesen tették lábhoz, az igazság és a hitélet kimélyítése érdekében kézbevett fegyvereiket.

S azóta? Semmi sem történt.

Ha itt, vagy ott, szóban, vagy írásban felszínre kerül a kérdés, hamar megjön az immár automatizált válasz: *A Pesti Izr. Hitközség választójogi mozgalma aktualitást nyert.*

A klikkuralmat biztosító őskori választójognak megreformálása nem áll érdekében a «gutgesint» társaságnak. Utóvégre mégis csak az a fontos, hogy saját uralmi pozíciójuk álhatatos védelmében merüljön ki munkásságuk.

A forumon szavalni és dübörögve követelni az általános és titkos választójogot — *divatos meggyőződés*; a Hitközségen helyet adni neki — *fájdalmas aggodás*. Fájdalmas, mert *capitis deminucióval járhat, aggodásteli, mert a jó családapa verejtéke ül ki homlokukra, ha arra gondolnak, hogy — horribile dictu — megszűnik az activ befolyásuk Európa legnagyobb hitközségének ügyvitelére.*

Pedig ma már a hitközség hivatalos vezetői sem tudják eltitkolni, hogy a *bajok sorozata sorvasztja* a Hitközséget.

A gazdasági jellegű nehézségeken túl, ami mindennél fontosabb, a *hitélet is szomorú aberratiokat mutat.*

Nem veszik észre, hogy a budapesti zsidóság ezrei *közbösen, fásultan távortartják magukat a vallásfelekezeti életben való részvételtől, — hogy sokan elszakadnak őseik hitétől, — hogy nincs meg a közvetlenség és testvéri melegség érzése a hittestvérek és a Hitközség között stb.*

Az estélyi ruhás fogadóestélyek és az egymásnak megrendezett görögtüzes ünneplések, nem alkalmasak arra, hogy a Hitközségben összpontosulni hivatott zsidó összetartást megteremtse, hogy hittestvéreink szeretettel és melegséggel gondolhassanak a Hitközségre és fordulhassanak maguk választotta vezetőikhez !

Mesterségesen tartják távol a tömegeket maguktól, mert félnek tőlük !

Nem a hitközséget, hanem magukat féltik !

Ezért *nem bizom* a Hitközség választójogi mozgalmának actualitásában.

Nem bizom a Hitközség jelenlegi vezetősége őszintének jelzett akarásában !

Ha békét akarnak a budapesti zsidó társadalomban,

ha azt akarják, hogy a hittestvérek ezrei szeressék a Hitközséget és abba ne csak az *adóbehajtót*, hanem azt a *hatalmas erkölcsi tényezőt* is lássák, mely erejét az összes hittestvéreinkből veszi, hogy azt ismét szétossza közöttük, akkor mindenekelőtt és késedelem nélkül alkossák meg az *általános és titkos választójogot* a Hitközség keretén belül.

DIÓSY JENŐ főtitkár:

Mik a tapasztalatok a hitközségi életben a nőkre kiterjesztett választójog folytán?

Hitközségünk Istenben boldogult elnökének, Baracs Károlynak kezdeményezésére, követve a szegedi példát, 1924. évben az akkor alkotott alapszabályokban lefektette a nőkre vonatkozó aktív és passzív választójogot, mely elsősorban a közület minél tágabb köreiből a bevonását és érdeklődését, továbbá a hitközség tanácsstermeiben a tárgyalási tónus megnemesítését célozta.

Ez az üdvös ujitás most hat év múltán igazolja, hogy mindazok a remények, melyeket a zsidó nők működéséhez fűztek, beváltak és csak előnyére váltak hitközségünknek.

A zsidó nő a társadalmi élet különböző vonatkozásaiban fejtheti ki nemes tevékenységet és annyi érték rejlik a nők munkájában, hogy egy hitközség sem nélkülözheti a nők munkáját.

Nem egy termékeny gondolat és praktikus eszme gazdagította tanácskozásunkat és szolgált közösségünk üdvére.

A hitközségi élet iránti közönyösöket sikerült a nők útján megnyerni, állandó céltudatos munkájukkal azok érdeklődését is felkelteni és buzgalmukat a köz számára megnyerni, kik azelőtt soha hitközségi ügyekkel nem foglalkoztak.

Kiveszik a nők részüket a hitközség munkájából és részt kérnek az egyes bizottságok, főképen jótékonyági és diákjóléti munkából, ahol a szent cél érdekében fáradhatatlanul buzgólkodnak.

Ösztönöznek, áldozatokra serkentenek: Kulturtörökvéseinket támogatják, előadótermeink megtelnek, a közösség lelke kitárul zsidó tudomány, irodalom, művészet megnyilvánulásai előtt.

Kiveszik részüket a hitközség anyagi megerősítésében is, részt vesznek az adókivető és adófelszólamlási bizottság munkájában és ma, mikor a súlyos gazdasági viszonyok folytán adományokra alig számíthatunk és a hitközség anyagi biztonságát az adó képezi, felbecsülhetetlen munkát végeznek; meggyőző szavaikkal ecsetelik a hitközség helyzetét és rábírják hittestvéreinket, hogy jövedelméhez és vagyonához mértén mindenki szívesen járuljon hozzá a hitéleti szükségletek költségeinek fedezéséhez.

Az eredmények beszélnek, új irányelvek, új fejlődés felé viszik a közületeket, össze kell forrasztani a különböző értékes tereken buzgó tehetségeket, legyen az férfi vagy nő.

Igy lehet megteremteni felekezetiünk számára azt a magaslatot, melyen közügyünk képviselői, harcosai, maradandó becsü cselekvésre hittestvéri egyetértésben találkoznak.

Reflexiók

Hatvany Bertalan báró cikkéhez

Ankét volt a Sip utcában a hitoktatás kérdésében. És a pedagógusok nagy szörnyűködésére felállt Óbuda lelkes rabbija dr. Neumann József, megkongatván a vészharangot és heti tizenkét hittanórát követelt már az elemi iskolák részére. Tíz órát a héber bibliának és két órát az általános hittan részére. Hivatkozott egy orvostanásra, aki a következőket mondotta: Ha mi nem végzünk a rákbetegséggel, akkor a rákbetegség végez velünk. Óbuda lelkes rabbija szerint, ha mi nem tanítjuk a jövő nemzedéket 10 órán át a héber bibliára, akkor kivész a zsidóság és elpusztul. A pedagógusok megrökönyödve mondták, hogy ez lehetetlen. Nem engedi a minisztérium és más akadályok is fennforognak. Már pedig ha ez lehetetlen, akkor is igaza van az óbudai rabbinak, meg kell kísérelni a lehetlent is megvalósítani. A zsidóság utolsó 2000 éves multja csodával határos lehetetlenség és ha túléltek a viszontagságos multat, ennek titka és magyarázata: a héber Biblia. Ez a zsidóság nagy történelmi hagyatéka, fundamentuma és a jövőben való fennmaradásának kizárólagos biztosítéka. Azért éltük túl a 2000 éves exiliumot, mert a gyermekek tanulták a bibliát. Hadrianus idejében fejesztés terhe mellett tilos volt a Biblia tanulása és mégis, őserdőkben és barlangokban tanították a Bibliát. Mert miként a hal csak a vízben tud megélni, úgy a zsidóságnak őseleme és egyedüli életfeltétele a héber Biblia. E nélkül elpusztul. Tharsusi Paulus ez a hatalmas intellektus érezte, hogy nagy tömegek nem bírják elviselni a „törvény igáját” és, hogy ez alapon a pogány népek közt nem lehet terjeszteni az Egyisten eszméjét. Igyekezett adagolni a zsidó etikát, de ez már nem volt zsidóság és lett belőle kereszténység.

Hatvany Bertalan bárónak sok tekintetben igaza van, de vigyáznia kell, mert ha letér a tradicionális utról, ha nem áll szilárdan a héber biblia mellett, csakhamar arra eszmélünk, hogy nem is a zsidóság alapján állunk. Mert ethikai extraktumok nem elegendők arra, hogy egy vallásközösséget fenntartsanak.

Hatvany bárónak nagyon is igaza van, hogy a hasonló gondolkodásnak nagy tömege él Pesten, csak ezeknek nincs bátorságuk ezt nyíltan kimondani „Négyszemközt” — amint Coudenhove gróf mondja, — sok tizezren helyeslik irását és csatlakoznak hozzá, de a forumon mást mondanak. Ez pesti specialitás. Szombaton szivaroznak, az étkezési törvényeket

negligálják, de a templomban az almemórt a középén óhajtják látni és legfeljebb a dohányutcai szokásokat hajlandók elfogadni. A rabbiktól pedig elvárják, hogy szigorúan tartsák be az összes szabványokat és ezt hirdessék a szószékről is.

Évtizedeken át elhanyagolták a hittant és a héber Bibliát és ma felnőtt egy olyan generáció, mely ennek hiányában nem érez biztos talajt a lába alatt. Ennek a generációnak másmilyen templomra, másmilyen papra van szüksége és ha minden porcikám ellenzi is a reformot, ha Hatvany báró úgy teszi fel a kérdést, vagy-vagy, semhogy a keresztelő medencéhez tóduljon a tömeg, inkább hajlandó volnék messzemenő engedelményeket tenni.

Azt ne várja el és hiába is várja cikkiró, hogy egy komoly rabbi engedélyezze a szivarozást szombaton, avagy, hogy ne ragaszkodjék a rituális konyhához. Ami dogma, az dogma, ebből engedni nem lehet. Másrészt a mai magyar neolog rabbik hitszónoklataikban a mostani generáció mentalitásához hozzásimulnak.

A mostani fiatal generáció megsinyli az eddigi hittanoktatás mulasztásait, de ha a jövőt meg akarjuk menteni, vissza kell térnünk a zsidósághoz. Még pedig nem ennek a szónak kortescélokra felhasznált értelmében, hanem vissza a héber Bibliához, „Ki zü chájenu mearech jumenü.“ Mert ez a múltunk és a jövőnk éltető nedve. A héber Biblia a mi nagy örökségünk, melyet minden generációnak „bechol dajr vedajr“ Goethe szavaival élve, ismét és ismét el kell sajátítani, újra és újra birtokba kell venni. Ezzel állunk és ezzel bukunk. Ha a bibliatudás kivész Jákob fiainál, akkor elpusztul Izrael.

Megnyugtatom Hatvany bárót, nem akarunk visszamenni a Gettóba, erre az orhodoxia sem volna kapható. Ugy veszem észre, hogy cikkiró nagyon is ismeri a Bibliát, de én arra kérem, igyekezzék az ősrégi héber Bibliát megtanulni. Nem ne-

K i t ű n ő m i n ő s é g ű

**Hutter szarvas
szappan kóser**

כשר

Kapható minden fűszer és festékkereskedésben. Gyártja: szombati ort. hitközség rabbinátusának felügyelete mellett:

Hutter József Szappangyár-Olajipar
Közvetlen részvétel
Budapest, VII. Erzsébet-körút 6. szám
Telefon J 247 és 91. 92. 93. 94.

ארטה' כשר

„CERES“ ételzsir

a szokott kiváló minőségben minden fűszer, csemege- és élelmiszerüzletben kapható.

HUTTER JÓZSEF
szappangyár Olajipar Rt.
Budapest, VII., ker.
Erzsébet-körút 6. sz.
Tel. ... 92. 93. 94.

héz feladat, minden zsidó embernek veleszületett tehetsége van ehhez. Herzl és Nordau is későn fogtak ehhez, amikor rájöttek, hogy aki zsidó kérdésekkel komolyan akar foglalkozni, annak meg kell tanulni a héber Bibliát.

Ez még távolról sem jelent Gettót. Ott van a fényes példa Martin Buber és társai. Ők még a chasszidizmussal is felvették a kapcsolatot, de nem mennek vissza a Gettóba.

Kecskeméti Lipót

negyven éves rabbi jubileuma

Bármely pályán, negyven éves munkásélet után egy jubileum ritkaság számba megy. De kétszeresen számít Kecskeméti Lipótnál, aki ragyogó tehetségével, nemcsak a felekezeti disze és dicsősége, hanem nagy értéke a magyarságnak és büszkesége minden magyar embernek.

A híres Kohut Sándor dr. utódaként és egész fiatalon került Nagyváradra, miután néhány évig Erlich Ede alrabbi állott a hitközség élén. A Váradi neológ hitközségnek nehéz volt a helyzete, mert aránylag kicsi és gyenge volt a hitközség az orthodoxokéhoz képest és megnehezítette a helyzetet még az a körülmény

is, hogy az orthodox főrabbi Fuchs Mór volt, s az elnöki székben egy zseni ült: Ullmann Izidor.

Lapzártakor értesülök a jubileumról és csak hevenyészve tudok néhány sort írni sok-sok emlékeimről. Nyelv-művészete, kivételes szónoki képessége, komoly, nagy tudása, emberi jósága, puritán karaktere, rövid időn belül mindenki osztatlan elismerését és közbecsülését szerezte meg. Harcos ember volt, sok ellenfele támadt, de ezek is meghajoltak kivételes tehetsége és emberi nagysága előtt. Nem zsidó körökben is úgy beszéltek róla: „a mi Kecskeméti tink“.

KUFFLER

É T T E R E M, 1902. ÓTA FENNÁLL.
Egy teremmel újonnan átalakítva.
ELISMERT *köser* **הַשֵּׁנִי הַזֵּה** házikoszt.

Menürendszer: délben, este. Vilmos cs. ut 39. (Hajós-u. sarok.)

Az első írásai után az egész ország felfigyelt *Kecskeméti Lipótra* és már régebben a pesti nagy hitközség megválasztotta dohány uccai főrabbinak. *Kecskeméti Lipót* a felkinált magas zsinagógiai méltóságot nem fogadta el. Nem akarta otthagyni hiveit és a vidéki békés nyugalmat választotta, hogy évtizedes irodalmi terveit megvelósíthassa, illetőleg befejezhesse. Ezen munkásság részgyümölcseként most rendezik sajtó alá a „Jeremiás” című három kötetes munkáját.

Remélem lesz még alkalom *Kecskeméti Lipót* egyéniségével és munkáival behatóan foglalkozni. Nekem ehhez külön jogcimem van, mert husz éven át nap-nap után a szórakozásra szánt két óráját velem és szűkebb körben töltötte el. Most csak annyit, hogy Váradról nyert értesüléseim szerint az ottani orthodox hitközség is hódoló tisztelettel és nagy megbecsüléssel viseltetik a neolog rabbi: *Kecske-*

ALBUS

**minőségben a budapesti
orthodox rabbinatus**

felügyelete alatt gyártjuk
megbízható orth. כשר

MOSÓ ÉS

mosdószappanainkat.

KÖVETELJE MINDENÜTT!

ALBUS szappangyárak
Schützer Jakab és Fia cég

méti Lipóttal szemben.

Kecskeméti Lipót elmondhatja a szentirással: „*Kekajchi oz, ükekajchi átu...*” „*illius in me temporis fortitudo usque hodie perseverat...*”

Örömmel hirdetem hiveinek és tisztelőinek, hogy testi és szellemi erejének teljes épségében ünnepli *Kecskeméti Lipót* a negyvenéves jubileumot és a kor nála legfeljebb abban jelentkezik, hogy zsidósága, magyarsága, bölcsesége, tudása és jósága a tökéletesedés egy még magasabb fokát érte el.

Szép, olcsó, zsidótárgyu

Vizsgai jutalomkönyvek

40 fillértől 10 pengőig terjedő áron a

REMÉNY ZSIDÓ IFJUSÁGI FOLYÓIRAT kiadóhivatalában BUDAPEST
IV. MAGYAR UCCA 3. — Kivánatra díjtalan könyvjegyzék

Országos Rabbiképz - Zsidó Egyetem Könyvtára

Olvasom, . . . ; ——— nem olvasom

NEM OLVASOM

Dr. Klár Zoltán szólalt fel először a Szombatban és a fiatalok nevében fiatal rabbit követelt. Az előjáróság magáévá tette a Klár-féle elgondolást és elhatározta, hogy Hevesi Ferencet kinevezi segéd-rabbinak és később megválasztja ösválasztáson rabbinak.

Ezzel szemben hatalmas tábor a kettős megoldásnak a híve és azt követeli, hogy egyidejűleg válasszák meg Wallenstein Zoltánt is rabbinak. Állítólag az előjáróságban is sok híve van eme megoldásnak. A mozgalomnak azonban nincs éle Hevesi Ferenc ellen, csak azt célozza, hogy Wallenstein Zoltán kiváló szónoki képességének is szerep jusson. A mai viszonyok közt a fő postalatum egy pesti rabbinál, hogy a szószéken elsőrangut produkáljon és Wallenstein Zoltán született szónok, impozáns alak, kinek propagáló képességeit Hevesi Ferenc mellett nem akarja nélkülözni a pesti közönség.

OLVASOM

Hogy Szabolcsi Lajos „Középkor” című darabja a Magyar Színházban színre kerül.

A jubileum alkalmából az egész felekezeti sajtó ostentatíve távol tartotta magát, ellenben Szabolcsi ezen szereplésénél mindnyájan ott leszünk és megértő rokonszenvvel várjuk és kívánjuk a komoly sikert. Hozzáértő szakértők szerint a darab kitűnő és nagy szinpadi hozzáértéssel van felépítve.

NEM OLVASOM

Egyszer életemben beszélgettem Fischer Benjámín rabbi-val. Felemlítette, hogy ő annak idején Váradon tartózkodott, amikor egyik törvényszéki beszédemmel napokon át foglalkozott a napi sajtó. A jogi szaklapok Európaszerte heteken át vitatkoztak a körül, vajjon helyesen jártam-e el? Kaptam dicséreteket, kaptam sebeket, de ez most nem tartozik a tárgyhoz. Ennél az alkalomnál Benjámín rabbi megemlítette, hogy ő annak idején a váradi Gabel-iskola tanítványa volt. Ebből merítettem azon megjegyzésemet, hogy Benjamin rabbi a váradi Gabel-iskola tanítványa volt. Ezzel szemben ma is fenntartom, hogy én a „Calel bocher” nevet Váradon sohasem hallottam. Mint nemleges tény ezt nem tudom bizonyítani és

azt is állítom, hogy fogalmilag kizártnak tartom, hogy Benjamin rabbi az én megboldogult apám „kedvenc bocherje“ lett volna. Ha ennek ellenére Benjamin rabbi papi becsületszavára kijelenti, hogy ő igenis „kedvenc“ volt, úgy én kénytelen vagyok deferálni.

Arra a körülményre, hogy mikor tartózkodott Fischer Benjamin rabbi Váradon azért vagyok kíváncsi, mert fenti törvényszéki beszédemet 1905—1908 között tartottam és megboldogult édes apám 1899-ben halt meg. Még csak azt említem meg, hogy Fischer Benjamin rabbi ama beszélgetés alkalmából egy szóval sem említette, hogy ő „kedvenc“ lett volna.

OLVASOM

hogy az „Egyenlőség“ illusztris szerkesztője Kishalason tartott beszédében a hitközséget egy „Memorához“ és a Szentegyletet egy „havdole“-hoz hasonlította. Ehhez Raschi kommentár kell és „biur“, mert így nem lehet megérteni a

bizonyára kabalasztikus, mély értelmét a mondatnak. Lehetséges, hogy az én hézagos tudásomban rejlik a hiba, de kénytelen vagyok bevallani, hogy az általam idézett mondás úgy hatott rám mintha keresztretjtvény lett volna.

NEM OLVASOM

„Mikor elérkezik az idők telje, nem szállnak majd szembe a népek fegyverrel és nem tanulják a háboru mesterségét“. Profetikus szó: a békés állapot csak szünetet jelent mindaddig, míg tanulják a háborus mesterséget. Most is béke van a világban, de amíg a fegyveres felkészülődés folyik, addig a páneurópai mozgalom, bármily üdvös, bármily kívánatos, csak utópisztikus jelleggel bír.

NEM OLVASOM

... Az új segéd-rabbi kinevezésének előzményeként a pesti rabbiság f. hó 14-én ülést tartott. Régi satutumok írják elő, hogy egy új rabbi meghívása előtt a rabbiság ülésben köteles megállapítani,

ANGOL, FRANCIA URIDIVAT,
FEHÉRNEMÜ. ÉS KALAP-
KÜLÖNLEGESSÉGEK

Schulczer és Schwimmer

BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-UT 47.
TELEFON: 145—99.

vajjon nincsen-e az új rabbi ellen kifogás. A 14-én tartott ülés Hevesi Simon vezető-főrabbi elnöklete alatt egyhangulag hozzájárult, hogy Hevesi Ferencet segéd-rabbinak kinevezzék. Az orthodox színekben tetszelgő Fischer Benjamin rabbi szintén jelen volt és a határozatot a maga részéről is helyeselte. Jegyzőkönyvbe foglalták továbbá, hogy az új segéd-rabbi kinevezése az eddigi főrabbi és rabbi állását és működési körét nem érinti. Dr Fischer Gyula főrabbi már évek óta nem vesz részt a rabbisági üléseken, hozzá át szokták küldeni az iratokat és ő, ha szükségesnek látja írásban szokta megtenni észrevételeit. Ez alkalommal is az egész dossié felkerült dohány uccai híres dolgozószobájának íróasztalára és Fischer Gyula főrabbi a róla közismert nobilitással küldte vissza az egész aktacsomót, azzal, hogy neki ez ügyben semmi megjegyzése nincsen. A segéd-rabbi jelleg csak pillanatnyi expedienst, hogy Hevesi Ferenc már pünkösdkor a Dohány templomban prédikálhasson.

OLVASOM

Az Egyenlőségben „illetékes hely” nyilatkozik a fiatal Hevesi ügyében, „illetékes hely” megemlékezik többek

közt *coadjutori tevékenység-ről* és ezzel elárulja, hogy nem ismeri a római katolikus Egyház csodálatos szervezetét és nem tanult canonjogot és nem tudja, hogy coadjutort csak kivételes és kizárólagos esetekben neveznek ki és, hogy nálunk ezidő szerint szerencsére ilyen *kivételes és kizárólagos* helyzet nem forog fenn.

NEM OLVASOM

... A Coudenhove-Calergi gróf felolvasásáról a napilapok bőségesen referáltak, de két értékes kijelentéséről sehol sincs említés. A hírlapírói asztalnál szemben ültem a gróffal, közelről figyeltem. A legszélesebb látókör, hatalmas intellektus és nagy tudás jellemzik minden mondatát. A német kiejtése idegenszerű. nem született szónok és nehezen lehet megérteni, miként tudott egy ilyen hatalmas mozgalmat megindítani és ébren tartani. Ugy látszik rá illik első sorban, amit oly érdekesen hiedt: „csak az erős hit és erős akarat fontos és az legyőz minden akadályt”.

Paneurópa a gróf szerint a magyar kérdést is megoldja és egyet jelent az antiszemitizmus kimúlásával. Apjától örökölt lelkesedéssel

A LEGIDEÁLISABB

NYÁRI

SZÓRAKOZÓ HELY

ANGOL PARK

SOK-SOK MÓKA
POMPÁS ZENE!

és megbecsüléssel kezeli a zsidóságot és annak nagy kulturális értékeit. Büszkén hirdeti, hogy szivügye a paneurópai eszme terjedése és sok titkos hive van a mozgalomnak: „Négyszemközt“ csaknem az összes vezető államférfiak lelkesednek az eszméért. A közelemben ülő grófné, Ida Roland ennél a

mondatnál élénken helyeselt, mint ha azt akarta volna mondani, hogy erről ő is tudna mesélni.

„Négyszemközt“ sok mindent elmondanak a hitközség vezetői, amiről nyíltan nem hajlandók beszélni és jaj a „Szombat“-nak, ha nem tud hallgatni és nyíltan mer állást foglalni...

UJ KÖNYVEK

A bélyeges seregben.

Irta: Dr. Ballagi Ernő.

Ballagi Ernő könyve a „*A bélyeges seregben*“ széles körökben meleg fogadtatásban részesült. A felekezeti sajtó kivétel nélkül osztatlan örömmel állapítja meg a kedves collega komoly sikerét. Ballagi Ernőt mindnyájan szeretjük, tiszteljük és nagyrabecsüljük, mert tehetségével, tudásával és szerény modorával mindenkinek jóindulatát megszerezte a maga számára. Ideiktatom egy nálamnál sokkal hivatottabb a kitünős Turoczi-Trosztler József sorait, aki a „Pester Lloyd“-ban hosszabban foglalkozik Ballagi Ernő könyvével. Többek közt azt írja: „Alkalmi írások ezek — ugymond — de jó értelemben: a pillanat megrendüléséből, a megrendült olvasó részére íródtak. Az író egynéhány ugrással akarja elérni a problémát, emitt egy elvi mélységű kérdést megoldani, ott egy arc konturját felvázolni, egy vonást ellesni, egy regény meséjét elemezni, egy élet tartalmát keretbe foglalni. A könyv a maga egészében életlendülettel, erővel teli — így fejezi be gyönyörű sorait Turóczi József. — A meggyőződés könyve és ezért meggyőződést is tud kelteni“.

RADION EGYMAGA MOS!

Gyártja: **Hutter József szappangyár — Olajipar rt.**
Budapest, VII., Erzsébet körút 6.

Telefon: József 461-91, 92, 93, 94.

Jüdisches Jahrbuch 1930.

(Verlag Jüdisches Jahrbuch, Berlin).

Negyedszer jelenik meg a kitünő Évkönyv, mely komolyan és behatóan foglalkozik a berlini hitközség ügyeivel. Szakavatott cikkek foglalkoznak a jótékonyosság ügyeivel, a kitérésekkel a zsidóság beteg tüneteivel, a zsinagógiai zenével és különösen érdekes a híres *dr. Prinz* rabbi cikke a fiatalság neveléséről. Az Évkönyv második része az egyletekkel és az intézményekkel, míg a harmadik rész a hitközségek közigazgatásával foglalkozik. Az utolsó rész négyszáz német hitközségről közöl érdekes adatokat. Az Évkönyv cikkeit tudósok, komoly szakemberek írták és nem azt a célt szolgálja, hogy egyes hiu, szerepelni vágyó emberek nyomtatásban lássák nevüket. Más országokban megjelenő évkönyvek mintául használhatják.

Barbara oder die Frömmigkeit

(Paul Zsolnay Verlag.)

Franz Werfel ezen újabb regényében minden tudása, minden tehetsége még jobban érvényesül, mint más munkáiban. A háboru utáni Wien viszonyainak leírása, a vörösrém kísértése, ragyogóan érdekes és örökbecsű. A mester csak úgy játszik a témákkal, a színezéssel és egy-egy oldalon bebizonyítja, hogy ő mindent tud, amit akar. Ép úgy tudna erotikus, mint teológikus regényt írni. *Werfelnek* sok mondanivalója van és mindezt el is akarja mondani a „Barbará”-ban. A könyvnek egy része háborus tartalmu és kiválóbbat nyújt, mint Remarque, Zweig és Markovits híres munkái. Ha *Werfel* főként könyvtákosra pályázott volna, úgy kizárólag háborus tartalommal telít meg regényét és veszedelmes konkurrenciát csinál a hasonló

BERGER KÁSZKÓ

KÓSER כשר HUSCSARNOKA

BUDAPEST, VII., KISDIÓFA U. 13. Telefon: J. 401-12.

Allandóan friss vágásu כשר borju- birka-
és elsőrangu hizlalt marhahusok.

ALAPITTATOTT 1873-BAN.

tartalma világhíres könyveknek. A „Paulus unter den Juden“ című darab szerzője e munkájában is elárulja, hogy rokonszenvezik a Krisztust hívő zsidókkal. Engländer Krisztus hívő és békét akar teremteni a zsidók és a keresztények között. Ilyen irányban tárgyalásokat is folytat a csodarabbival és a bécsi érsekkel. A regény Engländerje a bolondokházában végzi epizód szereplését.

Heinrich Graf Coudenhove-Kalergi: Wesen des Antisemitismus.

(Páneuropa-Verlag, Wien, I., Holburg.)

A szerző ama szenvedélyes akarásától izzó könyve, hogy a történelem legmegvitatottabb és legállhatatosabb jelenségének magvát megfogja és helyesen állítsa elénk, hű keresztmetszetét adja az antiszemitizmus történetének az ókortól napjainkig. E könyv maradandó és nagy érdeme, annak az anyagnak objekív feldolgozásában rejlik, melynél még ma is nélkülözniünk kell az igazságos megítélést. A szerző egykori osztrák-magyar diplomata, kinek nemzsidó származásavítán felül áll, mélyen gyökeredző tudással, tapasztalattal és előítéletmentes igazságossággal foglalkozik az antiszemitizmus alapkérdéseivel.

Joseph Delmont: Juden in Ketten

(Verlag Fr. Wilh. Grunow, Leipzig.)

Zola realizmusára és Dosztojevszkij művészetére emlékeztet ez a regény, melynek sikerét kevés könyv követheti: 15 nyelven mintegy 750.000 példányban kelt el. Egy titáni küzdelem óriásfestménye ez a könyv; kalandos jellemeikkel és a legmélyebb szenvedély tarka képeivel találkozunk és az emberi vonásokban való elmélyedés adja meg biztos erejét.

KATZER E. udvari szücs

Molykár elleni megóvó.

Letétjegyünkre
bankunk **pénzkölcsönt nyújt.**

Budapest, VI., Ó-utca 34. Nagymező-u. sarok.

Telefon: Aut. 124—83 és 289—93.

A „SZOMBAT” közigazdasága

ÚJ KORMÁNYFŐTANÁCSOS.

A kormányzó Szász Ödönt, a Schwarcz Lajos nagykereskedő cég főnökét érdemes közigazdasági tevékenységének elismerésül a kormányfőtanácsosi címmel tüntette ki. Szász Ödön a modern nagykereskedő mintaképe, aki tanulmányainak befejeztével egyszerű munkásként dolgozott a belga szövőgyárban és később személyes tulajdonával is jelentékenyen emelte cégé elismert tekintélyét.

A SZÉKESFŐVÁROS HIRDETŐ-VALLALATA ezidén is további örvendetes fejlődésnek adta tanujelét. Budapest területe reklám szempontjából gyönyörűen szépült, amelyet főképpen a külföldiek csodálnak meg, annyira ornamentikailag pazar és diszes külsőben találja a főváros szépet kívánó publikuma elé, oszlopait, lámpáit és reklámtornyait.

Különösen a világítótornyok keltenek kellemes jóérzést és szimpatikus hatást, mert alakjukkal harmónikus és világvárosi díszet képeznek a főváros területén. Lamotte Ernő, a vállalat tehetséges és élénk szemű igazgatója igazán dicséretreméltóan és tehetségének példás megnyilvánulásával emeli nemcsak vállalata, de Budapest főváros színvonalát is megérdemelt világvárosi nivóra.

ORSZÁGOS MAGYAR TEJSZÖVETKEZETI KÖZPONT. A köztu-

datban népszerűsége miatt röviden Tejközpontnak nevezett vállalat kb egy évtizede áll fenn, mely az ország iparában komoly megbecsülésnek és tiszteletnek örvend szolid és koncepciózus üzletvitele révén. Hatalmas forgalmat bonyolít le sok száz alkalmazottjával és ugyszólván az egész fővárost ellátja kitűnő termékeivel. A vállalatot egy igen értékes gazdasági szakteknitély, Düssing Miksa vezérigazgató irányítja, akinek működése valóban kikivánkozik a köznapi események kereteiből, annyira tehetségesen és koncepciózusan irányítja szociális szempontoknak is megfelelően a hatalmas vállalatot és kelt stílusos munkássága iránt figyelmet és érdeklődést.

FIEDLER KÁLMÁN DR. AZ „ASTRA” ÉLÉN. Alig egy esztendeje, hogy megvetette a lábát nálunk az olasz érdekeltségű Astra biztosító intézet. Rövid fennállása óta vajmi kevés eredményt tudott felmutatni Magyarországon és mármár úgy látszott: likvidálják az olaszok itteni érdekeltségüket és végleg beszüntetik a további próbálkozást. Tetézte a bajokat Fejérváry vezérigazgatónak elkedvetlenedése, amely rövidesen elvi differenciákra adott okot. Ekkor került kombinációba a biztosítási szakma egyik legképzettebb és legértékesebb egyéniségének Fiedler Kálmán dr.-nak a neve, aki hajlandónak mutatkozott felvenni a tárgyalások fonalát. Az Astra olasz urai már eleve is nyereségnek könyvel-

hetik el vállalatuk számára azt az eredményt, hogy hosszas tárgyalások után, végre sikerült Fiedler dr.-t oly elhatározásra bírni, hogy a Fejérváry eltávoztával megüresedett vezérigazgatói széket elfoglalja. — Az egész biztosítási szakma őszinte megnyugvással veszi tudomásul, hogy Fiedler Kálmán ismét bekapcsolódik az aktív tevékenységbe és a beavatottak ily módon teljesen biztosítottak látják az Astra magyarországi fióktelepének jövőjét.

A FONCIERE BIZT. TÁRSASÁG közgyűlését a közeli hetekben fogja megtartani. A magyarországi telep különösen az életbiztosítási ágazatban produkált impozáns eredményt a lefolyt üzleti évben.

A KISBIRTOKOSOK ORSZÁGOS FÖLDHITELINTÉZETE a közeli napokban tartja 50 esztendő jubiláris közgyűlését, amelyen előreláthatólag a politikai és pénzügyvilág notabilitásai fognak részt venni, ezzel is dokumentálva az intézet ma előkelő nivóját a birtokososztály és közélet terén. A Kof. tulajdonképeni fénykorát a békeesztendőkhöz élte. majd a forradalmi idők után nagymértékben összezsugorodott, míg azután az intézet reneszánsza következett el azáltal, hogy a vezetés szerepe gróf Hadik János és Hunyady Ferenc kezébe kerültek. Ma már egyike a leghatalmasabb földhitelintézeteknek, amely az állandó fejlődés útján van és kitűnően felel meg nagy hivatásának. Meg kell külön emlékeznünk az intézet vezérigazgatójáról, Hunyady Ferencről, akit a kormányzó kincstári főtanácsosi címmel tüntetett ki, amit a gazdasági világ a legnagyobb örömmel vett

tudomásul tanujelét adva annak a nagymértékű elismerésnek és értékelésnek, amely Hunyady Ferenc impozáns gazdasági tehetségének évtizedek óta kijár.

A MAGYAR VASMŰVEK ÉS GÉPGYÁRAK EGYESÜLETE révén a magyar gyárpar ismét jelentős megrendelésekhez jutott. Végre egy olyan érdekelttség, amely nemcsak reprezentál, hanem valóban szíven viseli a kebelébe tartozók sorsát és igyekszik újabb és újabb foglalkoztatást szerezni számukra. — A Kende Strómfeld Kelemen triász a legszerencsésebben megválogatott együttes, akiknek sokat köszönhet a magyar vas- és gépipar!

Örvendetes tény, hogy végre foglalkoztatva van a vagoniparunk, megrendelést kapnak a singyárok, ami annál is inkább indokolt, mert vagoniparunk kiválósága oly közismert és annyira világhírű, hogy Jugoszláviától—Barcellonaig minhovára szállítunk — közmegelegedésre.

A „SZIKRA“ MAGYAR GYUJTÓGYÁRAK R.-T. igazgatósága az évi rendes közgyűlést e hónap 27-ére hívta össze. A mérleg 386,977.17 pengő tiszta nyereséggel zárult, melyből a társaság az „A“ sorozatu részvényekre, mint tavaly 12 pengő osztalékot fog fizetni. Ugyanezen a napon tartja a gyujtógyarak kereskedelmi szervezete, a Magyar Általános Gyufaipari Rt. is rendes közgyűlését, mely Belitska Sándor volt honvédelmi minisztert elnökké fogja választani. A társaság tiszta nyeresége 128.304 pengő, mely a tartalékok megfelelő gyarapítása után a következő üzletév számlájára vitetik át.

FIEDLER JÁNOS LENIPARI Rt. amely a lenfonó- és szövőipar egyik vezető vállalata, a múlt év igen változó lenipari konjunkturája ellenére is 147,131.60 P összegű tiszta nyereséget mutat ki 1929-re. A Fiedler-gyár egyre fejlődő termelése a lenfonalak és lencérnák behozatalát a minimumra csökkentette.

A MAGYAR CUKORIPAR RT. június első napjaiban tartja mérlegmegállapító igazgatósági ülését. A vállalat múltévi üzletmenete teljesen kielégítő volt.

AZ EGYESÜLT TÉGLA- ÉS CEMENTGYÁR R.-T., amely a Salgótarjáni Kőszénbánya Rt. érdekköréhez tartozik és a szakmának egyik vezető vállalata, a múlt hónapban Eisler Béla vezérigazgató kitűnő működése mellett tisztán 3615 pengő nyereséget ért el, miután előbb az értékcsökkenési tartalékalapot 200.000 pengővel dotálta. A vállalat összes gyártási jövedelme 1.634.686 pengő. í

FRIEDMANN ERNŐ dr. egyetemi tanár, az Országos Ipari Jelzáloghitelintézet nagytudásu administrateur delequéje-ről úgy érezzük, tetszése ellenére is irnunk kell, amikor az Ipari Jelzálogintézet eddigi kétesztendős működésére visszatekintünk. Az intézet rendkívül tehetségesen és pénzügyi zseniket jellemző elgondolással valósította meg gazdaságilag nagyjelentőségű terveit. Friedmann Ernő, aki azóta az Ipartanács elnökségébe is belekerült, igen értékes nemzetgazdasági szempontokra való tekintettel irányítja az impozáns keretek között mozgó Ipari Jelzá-

loghitelintézetet és szerez saját magának újabb közgazdasági sikereket Magyarország ipari fejlesztése körül.

MOST TARTOTTA közgyűlését a Magyar Mezőgazdasági Hitelintézet, amelyen ismét örvendetes eredményeket mutatott fel az elmúlt üzletévi működéséről. Beigazolást nyert, hogy a piaci árusok és gyümölcskiskereskedők hitelellátását esztendőik óta a legnagyobb mértékben végzi, több mint 1000 taggal álló összeköttetésben és annyira hozzáértéssel bonyolítja a kölcsönnyújtásokat, hogy alig 2 százalékot kellett csak peresíteni. A Magyar Mezőgazdasági Hitelintézet ismét bizonyosságot tett arról, hogy a fejlődés legbiztosabb útján halad és továbbbi fejlődést jelentő korszakok előtt áll, ami az intézet nagytehetségű vezérigazgatójának, Nagy Béla kormányfőtanácsosnak legszemélyesebb érdeme. Nagy Béla vezérigazgató komoly felkészültségének eredménye a Mezőgazdasági Hitelintézet mai szilárdsága és közkedveltsége a kiskereskedők között, valamint a gazdasági életben.

SAJTÓPER

DR. SINGER LEO ELLEN.

A mai napon Dr. Halász Lajos miniszteri tanácsos, ügyvédet megbiztam, hogy Dr. Singer Leó ellen sajtó útján elkövetett becsületsértés miatt a bünvádi feljelentést tegye meg.

Szerkesztésért és kiadásért
Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE felel
Budapest, VII., Király utca 43.

Neufeld Zoltán (Pannonia) nyomda
Budapest, VII., Rombach ucca 8. sz.